

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра комп'ютерних систем, мереж і кібербезпеки (№ 503)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова НМК

(підпис)

Д.М. Крицький

(ініціали та прізвище)

« 31 » серпня 2023 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА ОBOB'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Кваліфікаційна робота бакалавра

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 12 "Інформаційні технології"

(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 125 "Кібербезпека"

(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Безпека інформаційних і комунікаційних систем

(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Харків 2023 рік

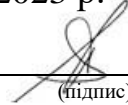
Розробник: Ілляшенко О.А., доцент, к.т.н.
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри _____
комп'ютерних систем, мереж і кібербезпеки
(назва кафедри)

Протокол № 1 від « 30 » 08 2023 р.

Завідувач кафедри д.т.н., професор
(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

В. С. Харченко
(ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни (денна форма навчання)
Кількість кредитів – 9	<p style="text-align: center;">Галузь знань <u>12 "Інформаційні технології"</u> <small>(шифр та найменування)</small></p> <p style="text-align: center;">Спеціальність <u>125 "Кібербезпека"</u> <small>(код та найменування)</small></p> <p style="text-align: center;">Освітні програми <u>«Безпека інформаційних і комунікаційних систем»,</u></p> <p style="text-align: center;">Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)</p>	Обов'язкова
Кількість модулів – 1		Навчальний рік
Кількість змістовних модулів – 1		2023/2024
Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>немає</u>		Семестр
Загальна кількість годин – 270		8-й
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: самостійної роботи студента – 270		Лекції ¹⁾
		<u>0</u> годин
		Практичні ¹⁾
		<u>0</u> годин
		Лабораторні ¹⁾
	<u>0</u> годин	
	Самостійна робота	
	<u>268</u> годин	
Вид контролю		
Захист		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

1. Мета навчання: визначення рівня підготовленості студента до розв'язання комплексу сучасних наукових і прикладних завдань відповідно до узагальненого об'єкта діяльності на основі застосування системи теоретичних знань і практичних навичок, отриманих у процесі всього періоду навчання відповідно до вимог стандартів вищої освіти

2. Завдання: систематизація, закріплення і розширення теоретичних знань, отриманих у процесі навчання за освітньо-професійною програмою підготовки фахівця певного освітнього ступеня, і їх практичне використання при вирішенні конкретних наукових, прикладних, інженерних, економіко-соціальних і виробничих питань у певній галузі професійної діяльності; розвиток навичок самостійної роботи, оволодіння методикою досліджень і експериментування, фізичного або математичного моделювання, використання сучасних інформаційних технологій у процесі розв'язання задач, які передбачені завданням на дипломне проектування; визначення відповідності рівня підготовки випускника вимогам освітніх ступенів характеристики фахівця, його готовності та спроможності до самостійної роботи в умовах ринкової економіки, сучасного виробництва, прогресу науки, техніки і культури

3. Програмні компетентності. Дисципліна має допомогти сформувати у студентів такі компетентності:

- (КЗ 1). Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- (КЗ 2). Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.
- (КЗ 3). Здатність професійно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.
- (КЗ 4). Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми за професійним спрямуванням.
- (КЗ 5). Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації.
- (КЗ 6). Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- (КЗ 7). Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- (КФ 1). Здатність застосовувати законодавчу та нормативно-правову базу, а також державні та міжнародні вимоги, практики і стандарти з метою здійснення професійної діяльності в галузі інформаційної та/або кібербезпеки.
- (КФ 2). Здатність до використання інформаційно-комунікаційних технологій, сучасних методів і моделей інформаційної безпеки та/або кібербезпеки.

– (КФ 3). Здатність до використання програмних та програмно-апаратних комплексів засобів захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційних (автоматизованих) системах.

– (КФ 4). Здатність забезпечувати неперервність бізнесу згідно встановленої політики інформаційної та/або кібербезпеки.

– (КФ 5). Здатність забезпечувати захист інформації, що обробляється в інформаційно-телекомунікаційних (автоматизованих) системах з метою реалізації встановленої політики інформаційної та/або кібербезпеки.

– (КФ 6). Здатність відновлювати штатне функціонування інформаційних, інформаційно-телекомунікаційних (автоматизованих) систем після реалізації загроз, здійснення кібератак, збоїв та відмов різних класів та походження.

– (КФ 7). Здатність впроваджувати та забезпечувати функціонування комплексних систем захисту інформації (комплекси нормативно-правових, організаційних та технічних засобів і методів, процедур, практичних прийомів та ін.)

– (КФ 8). Здатність здійснювати процедури управління інцидентами, проводити розслідування, надавати їм оцінку.

– (КФ 9). Здатність здійснювати професійну діяльність на основі впровадженої системи управління інформаційною та/або кібербезпеки.

– (КФ 10). Здатність застосовувати методи та засоби криптографічного та технічного захисту інформації на об'єктах інформаційної діяльності.

– (КФ 11). Здатність виконувати моніторинг процесів функціонування інформаційних, інформаційно-телекомунікаційних (автоматизованих) систем згідно встановленої політики інформаційної та/або кібербезпеки.

– (КФ 12). Здатність аналізувати, виявляти та оцінювати можливі загрози, уразливості та дестабілізуючі чинники інформаційному простору та інформаційним ресурсам згідно з встановленою політикою інформаційної та/або кібербезпеки.

4. Програмні результати навчання. В результаті вивчення дисципліни студенти мають досягти такі програмні результати навчання:

– (ПРН 1). Застосовувати знання державної та іноземних мов з метою забезпечення ефективності професійної комунікації;

– (ПРН 2). Організувати власну професійну діяльність, обирати оптимальні методи та способи розв'язування складних спеціалізованих задач та практичних проблем у професійній діяльності, оцінювати їхню ефективність;

– (ПРН 3). Використовувати результати самостійного пошуку, аналізу та синтезу інформації з різних джерел для ефективного рішення спеціалізованих задач професійної діяльності;

– (ПРН 4). Аналізувати, аргументувати, приймати рішення при розв'язанні складних спеціалізованих задач та практичних проблем у професійній діяльності, які характеризуються комплексністю та неповною визначеністю умов, відповідати за прийняті рішення;

– (ПРН 5). Адаптуватися в умовах частой зміни технологій професійної діяльності, прогнозувати кінцевий результат;

- (ПРН 6). Критично осмислювати основні теорії, принципи, методи і поняття у навчанні та професійній діяльності;
- (ПРН 7). Діяти на основі законодавчої та нормативно-правової бази України та вимог відповідних стандартів, у тому числі міжнародних в галузі інформаційної та /або кібербезпеки;
- (ПРН 8). Готувати пропозиції до нормативних актів щодо забезпечення інформаційної та /або кібербезпеки;
- (ПРН 9). Впроваджувати процеси, що базуються на національних та міжнародних стандартах, виявлення, ідентифікації, аналізу та реагування на інциденти інформаційної та/або кібербезпеки;
- (ПРН 10). Виконувати аналіз та декомпозицію інформаційно-телекомунікаційних систем;
- (ПРН 11). Виконувати аналіз зв'язків між інформаційними процесами на віддалених обчислювальних системах;
- (ПРН 12). Розробляти моделі загроз та порушника;
- (ПРН 13). Аналізувати проекти інформаційно-телекомунікаційних систем базуючись на стандартизованих технологіях та протоколах передачі даних;
- (ПРН 14). Вирішувати завдання захисту програм та інформації, що обробляється в інформаційно-телекомунікаційних системах програмно-апаратними засобами та давати оцінку результативності якості прийнятих рішень;
- (ПРН 15). Використовувати сучасне програмно-апаратне забезпечення інформаційно-комунікаційних технологій;
- (ПРН 16). Реалізовувати комплексні системи захисту інформації в автоматизованих системах (АС) організації (підприємства) відповідно до вимог нормативно-правових документів;
- (ПРН 17). Забезпечувати процеси захисту та функціонування інформаційно-телекомунікаційних (автоматизованих) систем на основі практик, навичок та знань, щодо структурних (структурно-логічних) схем, топології мережі, сучасних архітектур та моделей захисту електронних інформаційних ресурсів з відображенням взаємозв'язків та інформаційних потоків, процесів для внутрішніх і віддалених компонент;
- (ПРН 18). Використовувати програмні та програмно-апаратні комплекси захисту інформаційних ресурсів;
- (ПРН 19). Застосовувати теорії та методи захисту для забезпечення безпеки інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах;
- (ПРН 20). Забезпечувати функціонування спеціального програмного забезпечення, щодо захисту інформації від руйнуючих програмних впливів, руйнуючих кодів в інформаційно-телекомунікаційних системах;
- (ПРН 21). Вирішувати задачі забезпечення та супроводу (в.т. числі: огляд, тестування, підзвітність) системи управління доступом згідно встановленої політики безпеки в інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних (автоматизованих) системах;

– (ПРН 22). Вирішувати задачі управління процедурами ідентифікації, автентифікації, авторизації процесів і користувачів в інформаційно-телекомунікаційних системах згідно встановленої політики інформаційної і\або кібербезпеки;

– (ПРН 23). Реалізовувати заходи з протидії отриманню несанкціонованого доступу до інформаційних ресурсів і процесів в інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних (автоматизованих) системах;

– (ПРН 24). Вирішувати задачі управління доступом до інформаційних ресурсів та процесів в інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних (автоматизованих) системах на основі моделей управління доступом (мандатних, дискреційних, рольових);

– (ПРН 25). Забезпечувати введення підзвітності системи управління доступом до електронних інформаційних ресурсів і процесів в інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних (автоматизованих) системах з використанням журналів реєстрації подій, їх аналізу та встановлених процедур захисту;

– (ПРН 26). Впроваджувати заходи та забезпечувати реалізацію процесів попередження отриманню несанкціонованого доступу і захисту інформаційних, інформаційно-телекомунікаційних (автоматизованих) систем на основі еталонної моделі взаємодії відкритих систем;

– (ПРН 27). Вирішувати задачі захисту потоків даних в інформаційних, інформаційно-телекомунікаційних (автоматизованих) системах;

– (ПРН 28). Аналізувати та проводити оцінку ефективності та рівня захищеності ресурсів різних класів в інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних (автоматизованих) системах в ході проведення випробувань згідно встановленої політики інформаційної та\або кібербезпеки;

– (ПРН 29). Здійснювати оцінювання можливості реалізації потенційних загроз інформації, що обробляється в інформаційно-телекомунікаційних системах та ефективності використання комплексів засобів захисту в умовах реалізації загроз різних класів;

– (ПРН 30). Здійснювати оцінювання можливості несанкціонованого доступу до елементів інформаційно-телекомунікаційних систем;

– (ПРН 31). Застосовувати теорії та методи захисту для забезпечення безпеки елементів інформаційно-телекомунікаційних систем;

– (ПРН 32). Вирішувати задачі управління процесами відновлення штатного функціонування інформаційно-телекомунікаційних систем з використанням процедур резервування згідно встановленої політики безпеки;

– (ПРН 33). Вирішувати задачі забезпечення безперервності бізнес процесів організації на основі теорії ризиків;

– (ПРН 34). Приймати участь у розробці та впровадженні стратегії інформаційної безпеки та\або кібербезпеки відповідно до цілей і завдань організації;

– (ПРН 35). Вирішувати задачі забезпечення та супроводу комплексних

систем захисту інформації, а також протидії несанкціонованому доступу до інформаційних ресурсів і процесів в інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних (автоматизованих) системах згідно встановленої політики інформаційної і/або кібербезпеки;

– (ПРН 36). Виявляти небезпечні сигнали технічних засобів;

– (ПРН 37). Вимірювати параметри небезпечних та завадових сигналів під час інструментального контролю процесів захисту інформації та визначати ефективність захисту інформації від витоку технічними каналами відповідно до вимог нормативних документів системи технічного захисту інформації;

– (ПРН 38). Інтерпретувати результати проведення спеціальних вимірювань з використанням технічних засобів, контролю характеристик інформаційно-телекомунікаційних систем відповідно до вимог нормативних документів системи технічного захисту інформації;

– (ПРН 39). Проводити атестацію (спираючись на облік та обстеження) режимних територій (зон), приміщень тощо в умовах додержання режиму секретності із фіксуванням результатів у відповідних документах;

– (ПРН 40). Інтерпретувати результати проведення спеціальних вимірювань з використанням технічних засобів, контролю характеристик ІТС відповідно до вимог нормативних документів системи технічного захисту інформації;

– (ПРН 41). Забезпечувати неперервність процесу ведення журналів реєстрації подій та інцидентів на основі автоматизованих процедур;

– (ПРН 42). Впроваджувати процеси виявлення, ідентифікації, аналізу та реагування на інциденти інформаційної і/або кібербезпеки;

– (ПРН 43). Застосовувати національні та міжнародні регулюючі акти в сфері інформаційної безпеки та/ або кібербезпеки для розслідування інцидентів;

– (ПРН 44). Вирішувати задачі забезпечення безперервності бізнес-процесів організації на основі теорії ризиків та встановленої системи управління інформаційною безпекою, згідно з вітчизняними та міжнародними вимогами та стандартами;

– (ПРН 45). Застосовувати різні класи політик інформаційної безпеки та/ або кібербезпеки, що базуються на ризик-орієнтованому контролі доступу до інформаційних активів;

– (ПРН 46). Здійснювати аналіз та мінімізацію ризиків обробки інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах;

– (ПРН 47). Вирішувати задачі захисту інформації, що обробляється в інформаційно-телекомунікаційних системах з використанням сучасних методів та засобів криптографічного захисту інформації;

– (ПРН 48). Виконувати впровадження та підтримку систем виявлення вторгнень та використовувати компоненти криптографічного захисту для забезпечення необхідного рівня захищеності інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах;

– (ПРН 49). Забезпечувати належне функціонування системи моніторингу інформаційних ресурсів і процесів в інформаційно-телекомунікаційних

системах;

– (ПРН 50). Забезпечувати функціонування програмних та програмно-апаратних комплексів виявлення вторгнень різних рівнів та класів (статистичних, сигнатурних, статистично-сигнатурних);

– (ПРН 51). Підтримувати працездатність та забезпечувати конфігурування систем виявлення вторгнень в інформаційно-телекомунікаційних системах;

– (ПРН 52). Використовувати інструментарій для моніторингу процесів в інформаційно-телекомунікаційних системах;

– (ПРН 53). Вирішувати задачі аналізу програмного коду на наявність можливих загроз

– (ПРН 54). Усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Міждисциплінарні зв'язки: Дисципліна базується на усіх знаннях, отриманих під час вивчення обов'язкових компонентів підготовки у циклі загальної і професійної підготовки, передбачених навчальним планом спеціальності, зокрема:

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1. Підготовка дипломної роботи та захист

Тема 1. Видача завдання. Постановка задачі.

Тема 2. Аналіз предметної області.

Тема 3. Аналіз існуючих рішень.

Тема 4. Розроблення та/чи аналіз запропонованого рішення.

Тема 5. Нормативно-правове забезпечення

Тема 6. Розроблення пояснювальної записки.

Тема 7. Розроблення презентації та публічний захист.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин Денна форма				
	Усього	У тому числі			
		л	п	лаб.	с. р.
1	2	3	4	5	6
Модуль 1					
Змістовний модуль 1. Підготовка дипломної роботи та захист					
Видача завдання. Постановка задачі	2				2
Аналіз предметної області	30				30
Аналіз існуючих рішень	30				30
Розроблення та/чи аналіз	40				40

запропонованого рішення				
Нормативно-правове забезпечення	20			20
Розроблення пояснювальної записки.	146			146
Розроблення презентації та публічний захист	2			2
Разом за змістовним модулем 1				270
Усього годин	270			270

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма навчання
1	<i>Не передбачено</i>	
	Разом	

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма навчання
1	<i>Не передбачено</i>	
	Разом	

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма навчання
1	<i>Не передбачено</i>	
	Разом	

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма навчання
1	Видача завдання. Постановка задачі	2
2	Аналіз предметної області	30
3	Аналіз існуючих рішень	30
4	Розроблення та/чи аналіз запропонованого рішення.	40
5	Нормативно-правове забезпечення	20
6	Розроблення пояснювальної записки.	146

7	Розроблення презентації та публічний захист	2
	Разом	270

9. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання на дипломну роботу погоджується з дипломним керівником.

10. Методи навчання

Проведення консультацій, а також самостійна робота студентів із використання відповідних матеріалів (п.14, п. 15).

11. Методи контролю

Підсумковий контроль у вигляді публічного захисту.

12. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують студенти

Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Самостійна робота	0...65	6	0...65
Публічний захист	0...35	1	0...35
Усього за семестр			0...100

Якісні критерії оцінювання

Дипломна робота має бути виконана у відповідності до закріпленої теми, оформлена згідно затверджених вимог до дипломних робіт і своєчасно представлена до захисту. Автор дипломної роботи повинен продемонструвати: вміння логічно та аргументовано викладати матеріал, коректно використовувати статистичні, математичні та інші методи, проводити власні дослідження; володіння навичками узагальнення, формулювання висновків; вміння працювати з інформаційними джерелами; вміння ініціювати та обґрунтовувати інноваційні підходи до вирішення проблеми, що досліджується.

Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру

Критеріями оцінювання дипломної роботи є:

- чіткість, повнота та послідовність розкриття кожного питання і теми роботи в цілому;
- відсутність орфографічних і синтаксичних помилок;
- правильне оформлення роботи відповідно до стандартів.

Оцінка визначається як сума балів за суть, оформлення і представлення до захисту згідно з наступною орієнтовною шкалою:

1. *Задовільно* (60-74). Показати мінімум знань та умінь. Уміти обґрунтувати тему (актуальність, практичну значимість, сформулювати мету і завдання роботи); продемонструвати результати огляду підходів, аналізу існуючих рішень; продемонструвати результати дослідницької частини (виконання поставлених задач, отримані результати під наглядом керівника, проектування, розроблення тощо); уміти працювати над дипломною роботою впродовж семестру під наглядом дипломного керівника.

2. *Добре* (75-89). Твердо знати необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки, продемонструвати результати огляду підходів, аналізу існуючих рішень, та зробити постановку задачі; продемонструвати результати дослідницької частини (виконання поставлених задач, самостійно отримані результати, проектування, розроблення тощо); уміти самостійно та ритмічно працювати над дипломною роботою впродовж семестру.

3. *Відмінно* (90-100). Відмінно знати та демонструвати під час захисту дипломної роботи необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки. Уміння формулювати напрями подальших досліджень, запропоновувати покращення. Досконально знати всі теми та уміти їх застосовувати. Уміти самостійно та ритмічно працювати над дипломною роботою впродовж семестру.

Розподіл балів, які отримують студенти за виконання дипломної роботи

Пояснювальна записка	Захист роботи	Сума
до 65	до 20	100

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

13. Методичне забезпечення

Навчально-методичний комплекс дисципліни розміщений у системі управління курсами кафедри комп'ютерних систем, мереж та кібербезпеки.

Система управління курсами кафедри комп'ютерних систем, мереж і кібербезпеки [Ел. ресурс]. URL: <https://elearn.csn.khai.edu>

14. Рекомендована література

Базова

1. Баскаков А. Я. Методология научного исследования : учеб. пособ. для студентов вузов / А. Я. Баскаков, Н. В. Туленков ; Межрегион. Академия упр. Персоналом. – Киев, 2002. – 216с. Шифр: 001 Б27. – Режим доступа: <http://library.khai.edu/catalog>.

2. Колесников О. В. Основы научных исследований : навч. посіб. – 2 -ге вид. випр. та доп. / О. В. Колесников. – Київ : Центр учбової літератури, 2011. – 144 с. – Режим доступу: http://www.immsp.kiev.ua/postgraduate/Biblioteka_trudy/OsnjvyMetDoslilKolesnykov2011.pdf

3. Кушнарєнко Н. М. Наукова обробка документів : підручник / Н. М. Кушнарєнко, В. К. Удалова. – 3-тє вид. – Київ : Знання, 2006. – 332с. Шифр 02 К96. – Режим доступу: <http://library.khai.edu/catalog>

4. Філіпенко А. С. Основы научных исследований : конспект лекцій : посібник: гриф МОН України / А. С. Філіпенко. – Київ : Академвидав, 2004. – 208 с. Шифр: 001 Ф53. – Режим доступу: <http://library.khai.edu/catalog>

5. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник : гриф МОН України / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. – 5-те вид., стер. – Київ : Знання, 2006. – 307 с. Шифр 001 Ш39. – Режим доступу: <http://library.khai.edu/catalog>

6. Gorbenko, A., Kharchenko, V., Tarasyuk, O., Furmanov, A.: F(I)MEA-technique of Web Services Analysis and Dependability Ensuring. Lecture Notes in Computer Science, vol. 4157, pp. 153-167 (2006)

7. Babeshko, E., Kharchenko, V., Gorbenko, A.: Applying F(I)MEA-technique for SCADA-based industrial control systems dependability assessment and ensuring. In: Third International Conference on Dependability of Computer Systems DEPCOS- RELCOMEX, pp. 309-315 (2008)

8. Bloomfield, R., Netkachova, K., Stroud, R.: Bloomfield, R. Security-Informed Safety: If It's Not Secure, It's Not Safe. In: Software engineering for resilient systems lecture notes in computer science volume 8166, pp. 17-32, Springer Berlin Heidelberg (2013)

9. Ілляшенко, О.О.: Оцінювання інформаційної безпеки систем на програмовій логіці з використанням кейсів: таксономія, нотація, концепція. Наука і Техніка Повітряних Сил Збройних Сил України, № 2(31), с. 97-103 (2018)

10. Iliashenko, O., Potii, O., Komin, D.: Advanced security assurance case based on ISO/IEC 15408. In: Theory and Engineering of Complex Systems and Dependability, Proceedings of the Tenth International Conference on Dependability and Complex Systems DepCoS-RELCOMEX, Advances in Intelligent Systems and Computing, pp. 391-401. Poland, Brunów (2015) (SCOPUS)

11. О. Ілляшенко, Методи і засоби забезпечення виконання вимог до кібербезпеки систем на програмовній логіці: моногр. / за ред. В. С. Харченка. – Міністерство освіти і науки України, Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «ХАІ», 2019. – 195 с.

Допоміжна

1. The Adelard Safety Case Editor – ASCE. In: Adelard. <http://www.adelard.co.uk/software/asce/index.html> (2010). Accessed 27 Sep 2018

2. Assurance and Safety Case Environment (ASCE) help manual. In: Adelard, Version 4.1. <http://www.adelard.com/asce/v4.1/download.html> (2010). Accessed 27 Sep 2018

3. Stockham, R.: Emphasis on safety. In: Engineering & Technology Magazine. Vol. 4, Issue 2, pp. 47 – 49 (2009). Accessed 30 Sep 2018

4. Guerra, S., Bishop, P., Bloomfield, R., Sheridan, D.: Assessment and qualification of smart sensors. In: Nuclear Plant Instrumentation, Control and Human-Machine Interface Technologies: proceedings of 7th International Topical Meeting 7-11 November 2010. – Las Vegas, pp. 499 – 510 (2010)

5. Nobes, T. S.: Smart instruments in safety instrumented systems. In: InTech, Vol.56, №.7, pp. 14 – 19 (2009)

6. COBRA - security risk analysis & assessment. <http://www.riskworld.net/> (2018). Accessed 28 Sep 2018

7. Condor - A system for developing and managing information security policies. Digital Security <http://www.dsec.ru/products/kondor/> (2018). Accessed 28 Sep 2018

8. SESAMO. Security and safety modelling. <http://sesamo-project.eu>. (2018). Accessed 12 Nov 2018

1) Закони України .

1. Закон України «Про державну таємницю» від 21 січня 1994, Документ 3855-ХІІ, чинний, поточна редакція — Редакція від 05.08.2018, підстава - 2509-VIII, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>

2. Закон України «Про інформацію», від 02.10.92, 1992, Документ 2657-ХІІ, чинний, поточна редакція — Редакція від 16.07.2019, підстава - 2704-VIII, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2657-12>

3. Закон України «Про науково-технічну інформацію» від 25.06.1993, Документ 3322-ХІІ, чинний, поточна редакція — Редакція від 19.04.2014, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3322-12>

4. Закон України «Про внесення змін до Закону України "Про захист інформації в автоматизованих системах», Документ 2594-IV, чинний, поточна

редакція — Прийняття від 31.05.2005, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2594-15>

5. Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», 1994, Документ 80/94-ВР, чинний, поточна редакція — Редакція від 19.04.2014, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/80/94-%D0%B2%D1%80>

6. Закон України «Про Національну систему конфіденційного зв'язку», 2002, Документ 2919-III, чинний, поточна редакція — Редакція від 19.04.2014, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2919-14>

7. Закон України «Про національну безпеку України» Документ 2469-VIII, чинний, поточна редакція — Прийняття від 21.06.2018, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2469-19>

8. Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», 2017, Документ 2163-VIII, чинний, поточна редакція — Редакція від 08.07.2018, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2163-19>

9. Указ Президента України «Про заходи щодо захисту інформаційних ресурсів держави» від 10.04.2000, Документ 582/2000, поточна редакція — Прийняття від 10.04.2000, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/582/2000>

10. Указ президента україни «Про Положення про технічний захист інформації в Україні», Документ 1229/99, поточна редакція — Редакція від 04.05.2008, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1229/99>

11. Постанова Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 1997 р. N 1126 «Про затвердження Концепції технічного захисту інформації в Україні». Документ 1126-97-п, поточна редакція — Редакція від 13.10.2011, підстава - 938-2011-п. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1126-97-%D0%BF>

2) Укази Президента України.

1. №1556 от 07.11.2005 "Про додержання прав людини під час проведення оперативно-технічних заходів".

2. № 891 від 24.09.2001 року "Про деякі заходи щодо захисту державних інформаційних ресурсів у мережах передачі даних".

3. №582 від 10.04 2000 року "Про заходи щодо захисту інформаційних ресурсів держави"

4. № 1229 від 27.09.1999 року "Про Положення про технічний захист інформації в Україні".

5. № 505 від 22.05. 1998 року "Про Положення про порядок здійснення криптографічного захисту інформації в Україні".

3) Постанови КМУ

1. Постанова КМ від 29 березня 2006 р. N 373 " Про затвердження Правил за-безпечення захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах"

2. КМ України Постанова КМ, від 03.08.2005 р. N 688 "Про затвердження Положення про Реєстр інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-

телекомунікаційних систем органів виконавчої влади, а також підприємств, установ і організацій, що належать до сфери їх управління"

6. КМ України Постанова КМ, від 28.10.2004 р. N 1452 "Про затвердження Порядку застосування електронного цифрового підпису органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями державної форми власності"

3. КМ України Постанова КМ, від 28.10.2004 р. N 1453 "Про затвердження Типового порядку здійснення електронного документообігу в органах виконавчої влади"

4. КМ України Постанова КМ, від 28.10.2004 р. N 1454 "Про затвердження Порядку обов'язкової передачі документованої інформації"

5. КМ України Постанова КМ, від 16.11.2002 р. N 1772 "Про затвердження Порядку взаємодії органів виконавчої влади з питань захисту державних інформаційних ресурсів в інформаційних та телекомунікаційних системах"

6. КМ України Постанова КМ, від 04.02. 1998, N 121 "Про затвердження переліку обов'язкових етапів робіт під час проектування, впровадження та експлуатації систем і засобів автоматизованої обробки та передачі даних"

7. КМ України Постанова КМ, від 08.10.1997, № 1126 "Про затвердження Концепції технічного захисту інформації в Україні"

8. КМ України Постанова КМ, від 16.02.1997, №180 "Про затвердження Положення про забезпечення режиму секретності під час обробки інформації, що становить державну таємницю, в автоматизованих системах".

4) Нормативні документи.

1. НД ТЗІ 2.7-008-08 "Вимоги та рекомендації із забезпечення захисту мовної інформації від витоку акустичним та вібро-акустичним каналами. Методичні вказівки."

2. НД ТЗІ 2.3-017-08 "Методика контролю захищеності мовної інформації від витоку акустичним та вібро-акустичним каналами"

3. НД ТЗІ 2.2-006-08 "Захист інформації на об'єкті інформаційної діяльності. Норми протидії технічній розвідці в акустичному і вібро-акустичному каналах витоку мовної інформації".

4. НД ТЗІ 2.2-003-06 "Протидія технічним розвідкам. Норми з протидії засобам радіолокаційної розвідки"

5. НД ТЗІ 2.3-010-06 "Протидія технічним розвідкам. Методика контролю ефективності протидії засобам радіолокаційної розвідки"

6. НД ТЗІ 2.4-003-06 "Протидія технічним розвідкам. Рекомендації щодо протидії засобам радіолокаційної розвідки"

7. НД ТЗІ 2.3-011-06 "Протидія технічним розвідкам. Методики контролю виконання норм з протидії засобам фотографічної та оптико-електронної розвідок".

8. НД ТЗІ 2.4-004-06 "Протидія технічним розвідкам. Рекомендації з протидії засобам фотографічної та оптико-електронної розвідок".

9. НД ТЗІ 1.6-002-03 "Правила побудови, викладення, оформлення та позначення нормативних документів системи технічного захисту інформації"
10. НД ТЗІ 2.5-010-03 "Вимоги до захисту інформації WEB-сторінки від несанкціонованого доступу"
11. НД ТЗІ 2.5-008-2002 "Вимоги із захисту конфіденційної інформації від несанкціонованого доступу під час оброблення в автоматизованих системах класу 2"
12. НД ТЗІ 4.7-002-01 "Визначення захищеності мовної інформації від витоку акустичним і вібро-акустичним каналами. Методичні вказівки"
13. НД ТЗІ 3.6-001-2000 "Технічний захист інформації. Комп'ютерні системи. Порядок створення, впровадження, супроводження та модернізації засобів тех.-нічного захисту інформації від несанкціонованого доступу"
14. НД ТЗІ 1.4-001-2000 "Типове положення про службу захисту інформації в автоматизованій системі"
15. НД ТЗІ Р-001-2000 "Засоби активного захисту мовної інформації з акустичними та вібро-акустичними джерелами випромінювання. Класифікація та загальні технічні вимоги. Рекомендації"
16. НД ТЗІ 1.5-001-2000 "Радіовиявлювачі. Класифікація. Загальні технічні вимоги"
17. НД ТЗІ 2.5-006-99 "Класифікатор засобів копіювально-розмножувальної техніки"
18. НД ТЗІ 2.7-002-99 "Методичні вказівки з використання засобів копіювально-розмножувальної техніки"
19. НД ТЗІ 1.1-001-99 "Технічний захист інформації на програмно-керованих АТС загального користування. Основні положення".
20. НД ТЗІ 2.5-001-99 "Технічний захист інформації на програмно-керованих АТС загального користування. Специфікації функціональних послуг захисту"
21. НД ТЗІ 2.5-002-99 "Технічний захист інформації на програмно-керованих АТС загального користування. Специфікації гарантій захисту"
22. НД ТЗІ 2.5-003-99 "Технічний захист інформації на програмно-керованих АТС загального користування. Специфікації довірчих оцінок коректності реалізації захисту"
23. НД ТЗІ 2.7-001-99 "Технічний захист інформації на програмно-керованих АТС загального користування. Порядок виконання робіт"
24. НД ТЗІ 3.7-002-99 "Технічний захист інформації на програмно-керованих АТС загального користування. Методика оцінки захищеності інформації (базова)"
25. НД ТЗІ 1.1-002-99 "Загальні положення щодо захисту інформації в комп'ютерних системах від несанкціонованого доступу"
26. НД ТЗІ 1.1-003-99 "Термінологія в галузі захисту інформації в комп'ютерних системах від несанкціонованого доступу"
27. НД ТЗІ 2.5-004-99 "Критерії оцінки захищеності інформації в комп'ютерних системах від несанкціонованого доступу"

28. НД ТЗІ 3.7-001-99 "Методичні вказівки щодо розробки технічного завдання на створення комплексної системи захисту інформації в автоматизованій системі"

5) Стандарти

1. ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ Захист інформації. Технічний захист інформації. Основні положення. ДСТУ 3396.0-96
2. ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ Захист інформації. Технічний захист інформації. Порядок проведення робіт. ДСТУ 3396.1-96
3. ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ Захист інформації. Технічний захист інформації. Терміни та визначення. ДСТУ 3396.2-97
4. ДЕРЖАВНІ БУДІВЕЛЬНІ НОРМИ УКРАЇНИ Проектування. Технічний захист інформації. Загальні вимоги до організації проектування і проектної документації для будівництва ДБН А.2.2-2-96
5. Міжнародні стандарти Режим доступу: <https://www.iso.org/ru/home.html>
6. Європейські стандарти. Режим доступу: <https://www.etsi.org/standards#Security>
7. Національні нормативні документи: <https://cip.gov.ua/ua/docs>
8. ДСТУ EN 61508-1:2019 Функційна безпечність електричних, електронних, програмованих електронних систем, пов'язаних із безпекою. Частина 1. Загальні вимоги (EN 61508-1:2010, IDT; IEC 61508-1:2010, IDT)
9. ДСТУ ISO/IEC 15408-1:2017 Інформаційні технології. Методи захисту. Критерії оцінки. Частина 1. Вступ та загальна модель (ISO/IEC 15408-1:2009, IDT)
10. ДСТУ ISO/IEC 15408-2:2017 Інформаційні технології. Методи захисту. Критерії оцінки. Частина 2. Функціональні вимоги (ISO/IEC 15408-2:2008, IDT)
11. ДСТУ ISO/IEC 15408-3:2017 Інформаційні технології. Методи захисту. Критерії оцінки. Частина 3. Вимоги до гарантії безпеки (ISO/IEC 15408-3:2008, IDT)
12. ДСТУ ISO/IEC 18045:2015 Інформаційні технології. Методи захисту. Методологія оцінювання безпеки ІТ (ISO/IEC 18045:2008, IDT)
13. ISO/IEC 15443-1:2012: International Organization for Standardization. International Electrotechnical Commission. Information technology – Security techniques.
14. ISO/IEC TR 15443-2:2012: International Organization for Standardization. International Electrotechnical Commission. Information technology - Security techniques - A framework for IT security assurance – Part 2: Assurance methods.
15. ISO/IEC TR 15443-3:2012: International Organization for Standardization. International Electrotechnical Commission. Information technology - Security techniques - A framework for IT security assurance - Part 3: Analysis of assurance methods.
16. ДСТУ ISO/IEC 27032:2016 Інформаційні технології. Методи захисту. Настави щодо кібербезпеки (ISO/IEC 27032:2012, IDT).

15. Інформаційні ресурси

1. Офіційний портал Верховної Ради України [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
2. Законодавство України [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws>
3. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://dstszi.kmu.gov.ua/dstszi/control/uk/index>
4. <https://ieeexplore.ieee.org/Xplore/home.jsp>
5. <https://www.scopus.com/search/form.uri?display=basic>
6. <https://mjl.clarivate.com/search-results>